

Apostolorum Philippi, & Jacobi, domos, vineas, & alia tenimenta quae ibidem habetis. Ecclesiam Sanctae Mariae de Petra Pollicina cum hominibus, & possessionibus & pertinentiis suis, & alia tenimenta, quae ibidem habetis. Ecclesiam S. Petri a Palmaria cum pertinentiis suis, & alia tenimenta, quae ibidem habetis. In Tenimento Lapifii Ecclesiam S. Marthae, & homines, & possessiones quas ibidem habetis. In Tenimento Tautafis molendinum & alias possessiones. In Tenimento Frequenti, Ecclesiam S. Nicolai, & homines, & possessiones, quas ibidem habetis. In Tenimento Vici, Ecclesiam S. Joannis: homines, molendinum, & balcatoria, & alias possessiones. In Tenimento Bisaccia Ecclesiam S. Petri, & alias possessiones. In Tenimento Aculano, Ecclesiam S. Petri, & alias possessiones. In Tenimento Amandi, Ecclesiam Sanctae Mariae, & Ecclesiam S. Marci, & alias possessiones, domos, videlicet & vineas. In Maula Dentericii, Ecclesiam Sanctae Mariae, & alias possessiones. In Castello Magno Ecclesiam S. Christophori, & alias possessiones. Homines, molendinum, & alias possessiones, quas habetis in Tenimento Montelle, & in Civitate Trojana. Domum, vineas, & terras, in loco, qui dicitur Sclavi. Ecclesiam Sancti Mauri, cum possessionibus, quas ibidem habetis. In Tenimento Celentiae, Ecclesiam Sancti Spiritus, cum omnibus pertinentiis suis. In Tenimento Massa Ecclesiam S. Honuphrii, cum molendinis, vineis, & aliis possessionibus, & cum omnibus pertinentiis. In Tenimento Corneti Ecclesiam S. Heliae, domos, vineas, & alias possessiones quas ibidem habetis. Possessiones, quas habetis in Tenimento Diana. In Tenimento Turbiae Ecclesias Sanctae Margaritae, & Sanctae Mariae de Olivis, molendinum, vineas, & alias possessiones, quas ibi habetis. In Tenimento Sancti Clerici Ecclesiam Sanctae Mariae de Angelis, homines, vineas, & alias possessiones. Ecclesiam Sanctae Mariae de Fontibus, vineas, & alias possessiones, quas ibidem habetis. In Tenimento Albani, & Tricariici, Ecclesiam S. Leonis, Christophori, atque Iconii, domos, vineas, & possessiones. Ecclesiam S. Helene, cum vineis, & aliis possessionibus. Ecclesiam S. Martini cum possessionibus suis. In Castro S. Agathe de Apulia domos, molendinum, olivetum, vineas, & alias possessiones, quas ibidem habetis. In Castro Cryptae domos, & alias possessiones. In Civitate Ariani domos, vineas, & alias possessiones. Ecclesiam S. Sylvestri, in tenimento Frequenti. In Tenimento Rocchae Sancti Felicis Ecclesiam S. Caesaris, & Ecclesiam Sancti Nicolai, & homines, & possessiones, quas ibidem habetis.

Exemptiones nonnullas, & Privilegia elargitur.

§.5. Sane novalium vestrorum, quae propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullus a vobis decimas exigere, aut extorquere praesumat.

§.6. Liceat quoque vobis clericos, vel laicos, liberos, & absolutos a saeculo fugientes, ad conversionem recipere, & eos absque contradictione aliqua retinere.

§.7. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in Monasterio vestro professionem, fas sit absque sui Abbatis licentia de eodem loco discedere, discedentem vero absque

communium Literarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere.

§.8. Cum autem generale Interdictum terrae fuerit liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce, divina officia celebrare.

§.9. Christina vero, oleum sanctum, consecrationes altarium, seu Basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint primo vendi, & alia Ecclesiastica Sacramenta a Dice cesano suscipietis, siquidem catholicus fuerit, & gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerit, & ea vobis voluerit sine pravitate qualibet exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis catholicum adire Antistitem, gratiam & communionem Apostolicae Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatis impendat.

§.10. Libertatem quoque, quam in donatione Ecclesiarum vestrarum, & receptione mortuorum ad sepulturam bonae memoriae Joannes Avellinensis Episcopus, cum suorum clericorum assensu rationali dispositione concessit, nos etiam auctoritate Apostolica confirmamus, & firmam in posterum decernimus permanere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni, & extremae voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati, vel interdicti sint, nullus obstat, salva videlicet iustitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur.

§.11. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia ponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars, maioris & sanioris consilii, secundum Dei timorem, & B. Benedicti Regulam providerint eligendum.

§.12. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat praesatum Monasterium temere perturbare, vel possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis Apostolicae auctoritate, & dice cesani ejus, in quo fueritis, iustitia. Si qua ergo in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc temere constitutionis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisq; sui omni tempore careat; reumque se divino iudicio existere deo perpetrata iniquitate cognoscat: & a sacratissimo corpore, ac sanguine DEI, & Domini Redemptoris nostri IESU CHRISTI aliena fiat, atque, in extremo examine districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri IESU CHRISTI, quatenus, & hic fructum bonae actionis percipiant, & apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

Perfice gressus meos in semitis tuis. EGO COELESINUS Catholicae Ecclesiae Episcopus. Ego Octavianus Hosiensis, & Vellitrensis Episcopus.

De Abbatis electione.

Clausula.

Coelestinus PP. & S. R. E. Card. subscriptiones.

Ego

Ego Petrus Portuen., & S. Rufinae Episcopus. Ego Petrus S. Caeciliae Presb. Card. Ego Jo. Tit. S. Clementis Card. Viterbien. & Tusc. Episc. Ego Guido Sanctae Mariae Transyberim Tit. S. Calisti Presbyter. Cardinalis. Ego Chrant. Tit. S. Laurentii in Lucina Presb. Card. Ego Jo. Tit. S. Priscae Presb. Card. Ego Gratianus Presb. Card. Ego Gregorius Presb. Card. Ego Nicolaus Presb. Card. Ego Berardinus Presb. Card. Ego Lotbarius Presb. Card. Ego Gregorius Presb. Card.

Dat. die 4. Novemb. Anno 1197. Pontificatus Domini Coelestin. anno VII.

Datum Lateran. per manum Centii Sanctae Luciae in Orthea Diac. Card. Domini Papae Camerarii 11. Non. Novemb. Indictione tertia, In carnationis Dominicae anno 1197. Pontificatus Domini Coelestin. anno VII.

XXV.

Ad Decanum Rotomagensem super Nonnullis juris Articulis.

Prudentiam, & infra.

Ex Concil. Tom. XIII. col. 713.

De remedio appellacionis.

Sane consulisti nos utrum cum causa appellacione remota committitur, & reus coram eodem Iudice Actorem convenit, & actor super reconventionem appellacionis obsequium interponit; an sit huiusmodi appellacione deferendum? Nos vero ita sentimus quod cum Actoris, & rei eadem sit conditio, & uno eodemque iure circa appellacionis remedium, debeat uterque censeri, sicut desiderat Actor, ut sibi iuxta mandatoris rescriptum iustitia fiat appellacione remota: eodem modo reconventioni debet in sua iustitia respondere.

Secundo requiris, cum pluribus articulis in una commissione positus, in uno tantum contingit appellacionem expresse vetari; utrum appellatio teneat, si super aliis sit appellatum? in quo tibi respondemus, quod cum secundum Beatum Gregorium verba intentioni deserviant, & haec sit nostra intentio, ut de omnibus articulis, qui in commissione ponuntur iustitia suam consequatur effectum; in omnibus appellatio intelligitur interdicta. Nihil enim interest utrum inhibeatur primo, an secundo, an medio, an in fine, cum, sicut utriusque juris argumenta docent, ea quae in principio ad medium, & ad finem, illa vero quae in medio ad finem, atque principium saepe referri contingat.

De Iudice sus. pectio.

Tertio postulas edoceri, cum aliquis Iudicem tanquam suspectum recusat; an causam, suspicionis debeat allegare, & eam, nisi manifesta sit, coram eodem Iudice probare teneatur. Utrum etiam Iudex possit in eodem iudicio, & negotio procedere, si ille qui suspicionem objicit, causam ejus aut non velit, vel non possit in iure probare. Consultationi tuae taliter respondemus, quod cum aliquis proponit Iudicem se habere suspectum suspicionis causam coram eodem allegare teneatur: Sed partes, ut in aliquos

non valde remotos conveniant, per eundem Iudicem debent cogi: coram quibus si causa suspicionis intra terminum competentem probata non fuerit, tum demum auctoritate sua iudex utetur. Quod si coram ipsis causa suspicionis probata fuerit: cause cognitioni supercedere tenebitur recusatus: ipsa namque ratio dicitur, quia suspecti, & inimici Iudices esse non debent.

Præterea quarto loco questio talis accessit, quod quaedam cella eximi voluit a subiectione, qua Matrioni Domui tenebatur, & infra. Fratres illius Cellae se constitentes in iure illi domui quondam fuisse subiectos, referebant subiectionem olim de hac subiectione fuisse motam, & transactione sopitam eatenus, ut quendam annum censum Ecclesiae Matrioni reddentes essent a subiectione principalis domus exempti. Ceterum ex adverso Prior majoris domus duo pariter allegabat: unum scilicet quod ex quo confessi fuerant se dudum illi domui fuisse subiectos, & non ante transactionem esse exemptos, constabat eos fuisse rebelles, eo ipso quod ante transactionem, & exceptionem se commendabant, vel contendebant ab eisdem jurisdictione esse subtractos, nec transactio subsequens eos poterat a tanto crimine inobedientiae relaxare. Prior consequenter pro maiori Ecclesia proponebat, quod de Spirituali subiectione transigere non liceret.

Respondemus igitur, quod ex praedicta Fratrum confessione, contra eos Sententia procedere debeat, praesertim cum illa transactio licet nobis de illo, quod Cella determinate reddere tenebatur, constare nequiverit, iniquitatem Simoniacam continuasse putetur.

Quinto loco supplicas informari, utrum cum tribus causa committitur, ita quod si omnes interesse nequiverint, duo nihilominus eam exequantur: Si reus a duobus tantum fuerit convocatus venire necessario teneatur. Et si citatus a pluribus coram duobus comparuerit, tertio nec veniente per se, vel per literas, ut fieri solet, excusante an duo praesentes in causa possint procedere, & eam Sententiae calculo terminare? in hoc casu taliter respondemus, quod cum aliquis Delegatorum Iudicem per certum nuncium, vel excusatorem literatorie destinationum non ostenderit se interesse non posse, vel alias de eodem canonice constare non poterit: residui procedere ad cause cognitionem non debent. Quod si processerint nihil reputabuntur egisse. Illa quippe fuit antiqua Apostolicae Sedis provisio, ut huiusmodi causarum recognitiones duobus, quam uni, tribus, quam duobus libentius delegaret, cum sicut canones attestantur integrum sit Iudicium quod plurimorum Sententiis confirmatur.

Adiciamus etiam quod ubi fuerit in commissione appositum (ut si omnes interesse nequiverint duo eam nihilominus exequantur.) Si aliquis ex ipsis, cum possit, noluerit interesse, duo nihilominus in causa procedant, licet illi tertius gravissime sit arguendus pro eo, quod mandatum Apostolicum exequi subter fugiat, aut contemnat. Idem quoque per omnia ducimus observandum in causa quae committitur duobus, eo appposito, & si ambo adesse nequiverint, alter nihilominus exequat.

De Iudicibus delegatis.

Sexta

Sexta nobis proposita ex parte tua quaestio continebat, quod cum aliquibus Judicibus causa committitur, & quandoque contigit quod Reus auctori obicit, quod stare non potest in iudicio, utpote vinculo excommunicationis adstrictus, Si reus non velit statim eum probare excommunicatum, siue non possit an Auctor nihilominus audiri debeat, donec super eo quod obicitur rei veritas fieri patefacta.

Hanc dubitationem taliter removemus, quod si ille qui tale quid statim, vel infra terminum competentem non probaverit legitime quod intendit, Auctor permitti debet, ut sine offensione quolibet audiatur. Caterum si vel ex confessione Auctoris, vel alio quolibet modo, legitime constiterit esse Actorem vinculo excommunicationis adstrictum a Judicibus delegatis secundum formam Ecclesiae valet absolvi: itaut si propter aliam iustam causam, & evidentem ab ordinario iudice, vel delegato excommunicatus fuerit, ad excommunicatorem debet absolvendus remitti: qui si malitiose adhiberit, delegati iudices id ritu Ecclesiastico libere exequantur; dummodo non sit tale genus excommunicationis illius, cujus absolutio Sedi Apostolicae reservetur. Explorati si quidem iuris existit, ut delegatis Judicibus, quibus principale committitur, & accessorium committatur.

Si vero ab his fuerit praestitum iuramentum quod stabit mandato Ecclesiae, absolutus rursus interrogas, an coram eisdem Delegatis, vel Ordinario a quo excommunicatus extitit, teneatur super eadem causa, pro qua excommunicatus fuerat, respondere, & quorum debeat iudicio, vel mandato stare? In quo casu taliter respondemus, quod coram ipsis excommunicatoribus super illa causa pro qua fuerat excommunicatus stare debet, & eorum servare mandatum, nisi specialiter fuerit illud aliis Judicibus a Sede Apostolica delegatum. Quod si excommunicatores malitiose distulerint: tunc delegati eandem Jurisdictionem quam in principali, & in accessorio exercent.

INNOCENTIUS III.

PAPA CLXXVI.

AN. ÆR. C. C. MCXCVIII.

Innoentius III. antea Lotharius, Trasimundi Filius, natione Italus, patria Anagninus, ex nobili Comitum Signiae genere ortus, antea Diaconus Cardinalis SS. Sergii & Bacchi, electus est Romanus Pontifex die 8. (a) Januarii anno 1198. Dilata est (b) eius ordinatio in Presbyterum usque ad Sabbatum quatuor temporum, nono Kalendas Martii, & sequenti Dominica (die scilicet 22. Februarii) fuit apud Sanctum Petrum in Episcopum consecratus, & in eiusdem Apostoli cathedra constitutus. Sedit in Pontificatu annos XVIII. menses VI., dies

(a) Hanc suae electionis diem assignat Innocentius in Epistola, quam scripsit de legitima sui electione a nobis inferius referenda: data est enim Laterani 7. Idus Januarii.
(b) Sic legitur in Actis Vitae Innocentii a Francisco Boschetto, ex veteri Collegii Fuxensis MS. editis, & quorum exemplar asservatur Roma in Bibliotheca Vallicelliana.

dies IX. (a) temporibus Alexii Angeli, Balduini, & Henrici Orientis, Othonis in Occidente Imperatorum. Obiit siquidem Perusii die 16. Julii anni 1216. ibique sepultus est in Ecclesia Cathedrali Sancti Laurentii. Vacavit Sedes per diem. (b)

I.

De legitima sui Electione, quae ut fausta, & republicae salutis existat, omnes Deum orare jubet.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei.

Ex Raynaldi Annal. & Epist. Inno. III. lib. 1. Epist. 11.

Proemium.

Inestimabilis sapientia conditoris sic omnia, quae alto consilio simul ab aeterno praevidit, per labentium temporum vices mirabili quadam dispositione dispensat, ut nec error in ordine, nec in opere sit defectus: cum divina scriptura testante cuncta fecerit in numero, pondere, & mensura. Licet ergo nihil in terra sine certa causa, propriaque ratione disponat, imperfectum tamen conditionis humanae non solum in causis operum deficit perscrutandis, verum etiam in ipsis causarum operibus vix sufficit admirari. Quod utique considerans Apostolus exclamabat: O altitudo divitiarum sapientiae, & scientiae Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia ejus, & investigabiles viae ejus. Quamvis enim universae viae Domini misericordia & veritas, & omnia opera ejus iudicia sunt, testante propheta; usque adeo tamen successus hominum humiliationem, & exaltationem eorum dextera Domini, licet iusta, occulta tamen ratione procurat, ut causa nobis non modici stuporis existat, quod in regimine potestatis, juniores quandoque senioribus anteposit. Ut juxta Prophetam, filii nascantur pro patribus, qui super omnem terram principes constituti, dominici nominis recorderentur: sicut de nobis ipsis a Domino factum est, & est mirabile in oculis nostris. Sane felix mem: Coelestino patre, ac Praedecessore Nostro VI. Idus Januarii viam universae carnis ingresso, & in Lateran. Basilica (sicut moris est) honorifice tumulato, fratres nostri, videlicet Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Cardinales, & nos ipsi cum eis simul in unum secessimus, ut tanto licentius & tutius de substitutione Pontificis tractarem, quanto tractatus ipse majorem deliberandi copiam, & amplioris circumspersionis consilium requirebat. Cumque Missarum solemnibus in honorem Sancti Spiritus celebratis requisita fuissent omnium voluntates, ad insufficientiam nostram oculos extenderunt: humano forsitan estimantes arbi-

Obitus Coelestini PP.

Bull. Rom. Tom. III.

(a) A die electionis, non consecrationis deducendus.
(b) Exclusis extremis: Honorius siquidem successor electus est die 18. Julii anni 1216. ut infra dicemus.

trio, in sacculo Benjamin scyphum argenteum invenire. Licet plures ex ipsis aetatis, ordinis, & meriti ratione potuissent ad tantae dignitatis apicem dignius evocari. Cujus siquidem dignitatis onus cum insufficientia nostra penitus recusaret, utpote nostris debilibus humeris importabile, sub illius tamen confidentia, & exemplo, qui infirmitatem Beati Petri trina prius negatione probatam, post trinae confessionis vocem in gubernatione suarum ovium confirmavit. Quod personae nostrae multiplex imperfectio denegabat, in ipsius contulimus voluntatem, fratrum nostrorum acquiescentes instantiae: ne reluctatio diuturna disidii pareret detrimentum, aut dispositioni divinae videretur aliquatenus obviare: sperantes quod ille, qui dat omnibus affluenter, & non impropere: qui novissimum fratrem virum utique secundum cor suum in Regem de postfoetantes assumpsit, de lapidibus suscitabit filium Abrae, vocans ea quae non sunt, tanquam ea quae sunt: ut infirma eligens fortia quaeque confundat. Nos igitur ecclesiae provisionis sollicitudinem affumentes, & non modicum confidentes de vobis, quos nobis Dominus ad tantae difficultatis onus levius perferendum sollicitudinis nostrae voluit esse participes: Universitatem vestram rogamus, monemus, & exhortamur in Domino, quatenus insufficientiam nostram vestris orationibus apud Dominum adjuvetis: & circa commissam nobis dominici gregis custodiam diligenter, & utiliter vigilantes, defectum nostrum humiliter supplere velitis: & injunctam nobis ecclesiasticae oneris gravitatem vigilantibus studio comportare. Nos enim vos tanquam principalia membra Ecclesiae honorare intendimus, & in necessitatibus vestris (quantum Dominus permiserit) adjuvare.

Datum Lateran. quinto Id. Januarii.

Datum die 9. Januarii 1198. Pont. An. I.

II.

Confirmat Sententiam per Legatos Apostolicae Sedis latam contra Marcovaldum libertatis Ecclesiae violatorem, & patrimonii Ecclesiae invasorem.

Ex Baluz. loc. cit. Epist. 38.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Episcopis per Marchiam constitutis.

Et zizania non avellere ante messem, evangelica doctrina praecipitur: & malos usque ad sententiam tolerare, canonica institutione monemur: verum & zizania in manipulos colligata comburere debemus post messem, & iniquos post sententiam evitare. Hoc siquidem attendentes licet Marcovaldus multa contra libertatem Ecclesiasticam, & Ecclesiae patrimonium praesumpserit, cum tamen excommunicare distulimus, ne si admonitio non precederet ad proferendam Sententiam, non zelo reformationis, sed ex odio moveri potius videremur. Caeterum cum dilecti filii nostri C. Tituli Sancti Laurentii in Lucina, & I. Tituli Sanctae Priscae Presbyteri Card. Apostolicae Sedis Legati

Exordium.

Longanimitas erga Marcovaldum adhibita.